

Միջազգային 11-րդ գիտաժողով Գյումրիում

EDN: XVEXIS

2022թ. սեպտեմբերի 23-24-ին Գյումրիում տեղի ունեցավ «Շիրակի պատմամշակութային ժառանգությունը. հայագիտության արդի հիմնահարցեր» խորագրով միջազգային 11-րդ գիտաժողովը

Աշնանային Գյումրին Շիրակի պատմամշակութային ժառանգությանը նվիրված հերթական միջազգային գիտաժողովի հարյուրավոր մասնակիցներին դիմավորեց գյումրիական ջերմությամբ: Սեպտեմբերի 23-ին բացվող այս գիտաժողովին կազմակերպիչը՝ ՀՀ ԳԱԱ Շիրակի հայագիտական հետազոտությունների կենտրոնը ինչպես միշտ, նախապատրաստվել էր պատասխանատվությամբ ու սիրով: Նախ, որ այն մեր երկրի պատմության վերջին 30-ամյակում անընդմեջ՝ 11-րդ անգամ գումարվող հայագիտական եզակի միջոցառումներից մեկն է՝ իր մշտական ու անընդհատ ավելացող մասնակիցների մեծ քանակով, արտերկրի մի քանի տասնյակ հայագետների ամենագործուն մասնակցությամբ, այն նաև Գյումրու մտավորականության կյանքում սպասվող կարևոր իրադարձություն է, որի շնորհիվ Գյումրին՝ արվեստների ու արհեստների, ազգային երգ-երաժշտության ու սպորտի քաղաքը, այսօր նաև գիտության քաղաքի ազնիվ անունն է կրում:

«Մեր նախորդ հանդիպումից անցել է երեք տարի.- իր ողջունի խոսքում նշեց հայագիտական կենտրոնի տնօրեն Ա. Հայրապետյանը,-Այս ընթացքում աշխարհում շատ բան է փոխվել: Անփոփոխ է մնացել թերևս մեր կամքը՝ երեք տարին մեկ հավաքվել Գյումրիում, քննարկելու համար Շիրակի պատմամշակութային ժառանգության ուսումնասիրության արդի վիճակը, ուրվագծելու հայագիտության ընդհանուր համատեքստում գավառի հարուստ ազգագրության, բանահյուսության, պատմության, արհեստների ու արվեստների ուսումնասիրության հետագա ընթացքն ու առաջնահերթությունները»:

Միջազգային գիտաժողովի հարյուրավոր մասնակիցները իրենց խոնարհումը բերեցին ադրբեջանական վերջին ագրեսիայի արդյունքում զոհված հայորդիների հիշատակին, ապա մասնակիցներին ողջունեցին ու գիտաժողովին հաջող ընթացք ու արդյունավետություն մաղթեցին ՀՀ ԳԱԱ հայագիտության և հասարակական գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս քարտուղար, ակադեմիկոս Յու. Սուվարյանը, ՀՀ Շիրակի մարզպետ Ն. Բաղդասարյանը, Գյումրու քաղաքապետի գլխավոր խորհրդական Հ. Սուլթանյանը, Մամջիսե-Ջավախեթիի պետական համալսարանի ռեկտոր Մ. Բերիձեն, ՀՀ-ում Ռոստոտրոլնիչեստովյի ներկայացուցչության ղեկավարի տեղակալ Ա. Բերյանը, ԵՊԿ Գյումրու մասնաճյուղի տնօրեն Հ. Հարությունյանը և այլք:

Շիրակը հոգևոր և նյութական մշակույթի անսպառ գանձեր ունի՝ հնագիտական ու պատմական մեծարժեք հուշարձաններ, անկրկնելի բանահյուսություն, անզուգական կենցաղ, դարերի խորքից եկող ավանդույթներ, զարմանահրաշ ճարտարապետություն, բազմազան արհեստներ, ժողովրդական մեծարվեստ երգ ու երաժշտություն: Այլ խոսքով՝ պատմամշակութային հսկայական ժառանգություն, որի ուսումնասիրության վերջին քառորդ դարն անխզելիորեն կապված է ԳԱԱ Շիրակի հայագիտական հետազոտությունների կենտրոնի գործունեության հետ: 25 տարի առաջ Գյումրիում սկիզբ առավ պատմությունը մեր երկրում առայսօր միակ ակադեմիական ոչմայրաքաղաքային հայագիտական կառույցի:

Ողջունելով գիտաժողովի մասնակիցներին՝ ԳԱԱ հայագիտության և ՀԳ բաժանմունքի ղեկավար ակադեմիկոս Յու. Սուվարյանը կարևորեց ԵՊԱԺ նշանակությունը հայագիտության զարգացման բնագավառում, մարզպետ Ն. Բաղդասարյանի խոսքում առանձնակի կարևորվեց

մարզում երիտասարդ հայագետների պատրաստման գործում այսպիսի գիտական միջոցառումների և նրա կազմակերպչի՝ Շիրակի ակադեմիական կենտրոնի դերը. Սամցխե-Չավախքի պետական համալսարանի ռեկտոր Մ. Բերիձեն ընդգծեց իրենց բուհում Շիրակի կենտրոնի գիտնականների դասատվության կարևոր նշանակությունը և նրա լավագույն շրջանավարտներին կենտրոնի հետ կապելու անհրաժեշտությունը:

Անդրանիկ լիագումար նիստում մեծ ուշադրությամբ լսվեցին բան. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր Դ.Գասպարյանի «Չարենցն ու պատմականությունը», Գ.Աղայանի «Ալեքսանդրապոլի քաղաքային համայնքը 1890-1910-ական թվականներին», արվ. դոկտոր, պրոֆեսոր Ա.Ասատրյանի «Գ.Լևոնյանը և երաժշտության հարցերը «Գեղարվեստ» հանդեսի էջերում» զեկուցումները: Գիտական արդյունավետ աշխատանքի համար կենտրոնի մի շարք գիտաշխատողներ արժանացան ՀՀ ԳԱԱ նախագահության, Շիրակի մարզպետարանի ու Գյումրու քաղաքապետարանի պարգևների:

Կենտրոնի աշխատակազմի և գիտաժողովի մասնակիցների անունից տնօրեն Ա. Հայրապետյանը խորին երախտագիտություն հայտնեց գիտաժողովի կայացմանն էապես աջակցած ՀՀ Նախագահ Վ. Խաչատրյանին, ԳԱԱ նախագահ Ա.Սաղյանին, Շիրակի մարզպետ Ն. Բաղդասարյանին, Գյումրու քաղաքապետ Վ. Սամսոնյանին գիտության հանդեպ նրանց ցուցաբերած հոգատարության համար:

Ընդմիջումից հետո գիտաժողովի աշխատանքներն ընթացան 5 մասնաճյուղերում.

Հնագիտության և վիճագրության մասնաճյուղային նիստը տևեց մինչև ուշ երեկո: Տրամադրող էին և՛ գիտնականներով ու ուսանողներով լի յարանը, և՛ օրվա 10 զեկուցումների ուշագրավ թեմաները, որոնց շուրջ ծավալվեցին արդյունավետ քննարկումներ:

Բանավեճի և ակտիվ քննարկման ոգով անցավ պատմագիտության մասնաճյուղի առաջին օրվա նիստը, որին մասնակցելու էին եկել նաև ՇՊՀ հումնիտար մասնագիտությունների և պատմության ֆակուլտետի բազմաթիվ ուսանողներ, մարզի դպրոցների պատմության ուսուցիչներ:

Ազգաբանության մասնաճյուղի առաջին նիստը նույնպես բովանդակալից անցավ, լսվեցին 9 զեկուցումներ, որոնցից 7-ի հեղինակները ԳԱԱ ՀԱԻ ազգագրագետներն էին, զեկուցումների առյուծի բաժինը՝ շիրակյան թեմաներով էր՝ տնտեսություն, ժողովրդագրություն, կենցաղ, սովորույթներ:

4-րդ արվեստագիտության և ճարտարապետության մասնաճյուղի առաջին օրվա նիստում բազմաթիվ ուսանողներ կային կոնսերվատորիայի ու գեղարվեստի Գյումրու մասնաճյուղերից: Ծառերին էին հետաքրքրում Գյումրու 100-ամյա նկարչական դպրոցի պատմությանը, գյումրիաբնակ հայրենադարձ նկարիչների հետագա ճակատագրին, Գարեգին Լևոնյանին, Գ.Տիգրանովի «Նամուս» օպերային, գյումրիական օրորերգերին վերաբերող հարցերը: Հետաքրքրությամբ լսվեցին և քննարկվեցին Տայքի պատմաճարտարապետական հուշարձանների արդի վիճակի, Անի քարանձավային համալիրների նորագույն ուսումնասիրության և այլ հարցեր:

Գիտաժողովի առաջին օրը բազմամարդ էր նաև 5-րդ՝ բանասիրության մասնաճյուղի նիստը: Տոն սովորները գերազանցապես ԳԱԱ լեզվի ինստիտուտի, Շիրակի հայագիտականի գիտաշխատողներն էին, նաև ՇՊՀ հայոց լեզվի և գրականության ամբիոնի լեզվաբանները:

Արդեն ուշ երեկո էր, երբ ավարտվեցին վերջին զեկուցումները: Առջևում ևս մեկ աշխատանքային օր կար՝ նույնքան հագեցած, նույնչափ հետաքրքիր: Գիտաժողովի երկրորդ օրը նիստերի ընթացքում լսվեց շուրջ 50 զեկուցում. 9-ը հնագիտության, 14-ը պատմագիտության, 7-ը բանագիտության և թանգարանագիտության, 10-ը բանասիրության գծով: Ունկնդիրների մեջ կրկին շատ էին ուսուցիչները և ուսանողները:

Երեկոյան լիագումար նիստում մասնաճյուղերի համանախագահների կողմից ներկայացվեցին և ամփոփվեցին գիտաժողովի արդյունքները: Իր եզրափակիչ խոսքում Շիրակի հայագիտական կենտրոնի տնօրենը գոհունակությամբ ու դրվատանքով ընդգծեց ներկայացված զեկուցումների մեծագույն մասի բարձր որակը, արդիականությունը, հայագիտությանը զբաղվելու լուրջ հավակնություններ ցուցաբերող երիտասարդների թվի նկատելի աճը, նման գիտաժողովների դերը նրանց գիտական հասունացման ճանապարհին:

Նիստի վերջնամասում տեղի ունեցավ համագործակցության երկու նոր հուշագրերի կնքման արարողություն. Շիրակի հայագիտականը համագործակցության հուշագիր վավերացրեց ՌԴ Հարավային դաշնային համալսարանի սոցիոլոգիայի և տարածաշրջանային հետազոտությունների ինստիտուտի հայագիտության կենտրոնի և Ղազախստանի Գիտության կոմիտեի Ա. Հ. Սարգուլանի անվան հնագիտության ինստիտուտի ներկայացուցիչների հետ:

Հայրապետյան Մերգո Ա.

ՀՀ ԳԱԱ Շիրակի հայագիտական հետազոտությունների կենտրոնի
առաջատար գիտաշխատող, բան. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր